

Pospeševanje izvajanja zavez za boljše odkrivanje sladkorne bolezni in kakovostno oskrbo

28.–29. november 2023 | Beograd, Srbija

Deklaracija o pospeševanju izvajanja zavez za boljše odkrivanje sladkorne bolezni in kakovostno oskrbo

1. Mi, Svetovna zdravstvena organizacija (SZO), specializirana agencija Združenih narodov, prek svoje regionalne pisarne v Evropi, in Mednarodna zveza za sladkorno bolezen (IDF) – Evropa, neprofitna krovna organizacija nacionalnih zvez za sladkorno bolezen, podpisniki te deklaracije, ki je nastala na Tehničnem vrhu na visoki ravni o pospeševanju izvajanja zavez za boljše odkrivanje sladkorne bolezni in kakovostno oskrbo, potrjujemo naše posamezne vloge in mandate ter se združujemo, da bi nudili podporo državam članicam.
2. Prepoznavamo pomemben trud, ki so ga države članice vložile v zmanjšanje prezgodnje smrtnosti in izboljšanje odkrivanja, diagnosticiranja in zdravljenja sladkorne bolezni v evropski regiji SZO.
3. Spomnimo se naslednjih ciljev in zavez:
  - agenda za trajnostni razvoj 2030, zlasti podcilj št. 4 cilja trajnostnega razvoja št. 3 (SDG 3) za zmanjšanje prezgodnje smrtnosti zaradi nenalezljivih bolezni za eno tretjino in podcilj 8 za doseganje univerzalne dostopnosti do zdravstvenega varstva;
  - resolucija 74.4 štiriinšedemdesete Svetovne zdravstvene skupščine o zmanjšanju bremena nenalezljivih bolezni z boljšim preprečevanjem in nadzorovanjem sladkorne bolezni;
  - cilji globalne pokritosti za sladkorno bolezen do leta 2030, sprejeti na štiriinšedemdeseti Svetovni zdravstveni skupščini;
  - globalni in evropski akcijski načrti za preprečevanje in obvladovanje nenalezljivih bolezni;
  - Ašgabatska deklaracija o preprečevanju in obvladovanju nenalezljivih bolezni v sklopu Zdravja 2020;
  - Globalni dogovor za področje sladkorne bolezni SZO; in
  - za države članice Evropske unije, resolucija Evropskega parlamenta o preprečevanju, obvladovanju in boljši oskrbi sladkorne bolezni v Evropski uniji, sprejeta ob Svetovnem dnevu sladkorne bolezni.
4. Opažamo, da kljub tem zavezam število sladkornih bolnikov v evropski regiji SZO še naprej narašča; po ocenah IDF se pri eni tretjini bolezni ne diagnosticira, do ena polovica pa jih morda ne dosega svojih ciljev zdravljenja. Izražamo skrb glede hitrosti in učinkovitosti izvajanja ukrepov.

5. Poudarjamo vlogo, ki jo lahko učinkovito preprečevanje in obvladovanje sladkorne bolezni odigrata pri zagotavljanju trdnega in trajnostnega zdravstvenega sistema.
6. Prepoznavamo rastoče izzive, s katerimi se soočajo nacionalni zdravstveni sistemi v »obdobju nenehne krize« in sočasnih prednostnih nalog, kar odvraca naložbe in osredotočenost na kakovostno preprečevanje in pravočasno obvladovanje nenalezljivih bolezni, kot je sladkorna bolezen, zato pozivamo k priznavanju danih zavez in ponovnemu osredotočanju na dejavnosti, ki lahko pospešijo doseganje dogovorjenih ciljev.
7. Zaskrbljeni smo zaradi vpliva vseh nevarnosti na stalno oskrbo ljudi s sladkorno boleznijo in drugimi nenalezljivimi boleznimi ter ugotavljamo, da so slednji med najbolj prizadetimi – na primer, pri sladkornih bolnikih je povišano tveganje za hud potek bolezni ali smrt zaradi koronavirusne bolezni (COVID-19).
8. Izražamo zaskrbljenost glede tega, da število sladkornih bolnikov narašča, čeprav se lahko nekateri tipi sladkorne bolezni preprečijo, ter opazamo, da je naraščajoče število sladkornih bolnikov močno povezano z nezadostnim preprečevanjem dejavnikov tveganja, ki povzročajo sladkorno bolezen, kot so prevelika telesna teža in debelost, nezdrava prehrana, pomanjkanje telesne aktivnosti in uporaba tobaka, hkrati pa je povezano s socialnoekonomskim statusom in vplivom družbenih, gospodarskih in okoljskih zdravstvenih dejavnikov.
9. Prepoznavamo pomembnost sodelovanja celotne vlade in družbe, angažiranosti deležnikov ter sodelovanja med SZO, nedržavnimi akterji, kot je IDF, in državami članicami pri pospeševanju nacionalnih, regionalnih in globalnih načrtov za preprečevanje in obvladovanje sladkorne bolezni.
10. Nadalje prepoznavamo pomembnost (spoštljive, dostojanstvene in pravične) angažiranosti ljudi z doživetjo izkušnje pri razumevanju in reševanju kompleksnih težav, da bi skupaj zasnovali, izvedli, spremljali in ovrednotili ustrezne rešitve.
11. Pozdravljamo dodano vrednost sodelovanja z Evropskim forumom za sladkorno bolezen ter moč in potencial partnerskega dela z njihovimi pridruženimi zvezami.
12. Prepoznavamo pomembnost Združenega ukrepanja za boljše zdravje v Evropi ter ekonomije blaginje, ki zagotavlja univerzalen dostop do kakovostne oskrbe brez stiske, ki postavlja ljudi v središče svojih storitev in se trudi zmanjšati neenakost, da bi odpravila razlike pri zdravstvenih izidih in da ne bi bil nihče v slabšem položaju, kot je predvideno v Evropskem delovnem programu 2020–2025 v sklopu SZO.
13. Ugotavljamo, da se vlade zavedajo teh zavez in že sprejemajo pomembne ukrepe za njihovo uresničevanje, vendar se pri njihovem izvajanju soočajo z naraščajočimi izzivi, zato države članice po razpravi na Tehničnem vrhu pozivamo k dodatnem ukrepanju v skladu z resolucijo 74.4. Svetovne zdravstvene skupščine:
  - (1) uvedejo naj vse-vladni in vse-družbeni pristop, ki se osredotoča na doseganje petih globalnih prostovoljnih ciljev glede sladkorne bolezni in debelosti;
  - (2) več pozornosti v okviru nacionalnega odziva na nenalezljive bolezni naj namenijo preprečevanju in nadzoru sladkorne bolezni, vključno z obvladovanjem debelosti, zgodnjo diagnozo, zdravljenjem, oskrbo in obvladovanjem zapletov, pri čemer upoštevajo nacionalne prednostne naloge;

- (3) okrepijo naj politike oziroma zakonske in regulativne ukrepe, vključno z ustreznimi fiskalnimi ukrepi, ki naj zmanjšajo vpliv glavnih dejavnikov tveganja za nastanek sladkorne bolezni in spodbujajo zdravo prehrano in način življenja;
- (4) zvišajo naj raven osveščenosti o nacionalnem javnozdravstvenem bremenu sladkorne bolezni tekom celega življenja in o povezavi med sladkorno boleznijo, revščino ter družbenim in gospodarskim razvojem, pa tudi o povezavi med debelostjo in tveganjem za nastanek sladkorne bolezni tipa 2;
- (5) zagotovijo naj vzdrževanje visoke ravni zdravljenja in oskrbe ljudi, ne glede na pandemijo covid-19, vključno s sladkornimi bolniki, zlasti v državah z nizkimi in srednje visokimi dohodki, pri čemer naj se zavedajo, da nujna prizadevanja za preprečevanje in obvladovanje sladkorne bolezni med drugim ovirata pomanjkanje univerzalnega dostopa do kakovostnih, varnih, učinkovitih in cenovno dostopnih zdravstvenih storitev, zdravil, diagnostike in zdravstvenih tehnologij, pa tudi globalno pomanjkanje usposobljenih zdravstvenih delavcev;
- (6) poskrbijo naj, da bodo nacionalne strategije za preprečevanje in obvladovanje nenalezljivih bolezni vsebovale določbe, ki naj sladkornim bolnikom zagotovijo kakovostne nujne zdravstvene storitve in ki naj spodbujajo dostop do diagnostike in kakovostnih, varnih, učinkovitih in cenovno dostopnih nujnih zdravil, vključno z inzulinom, peroralnimi antidiabetiki in drugimi zdravili za sladkorno bolezen, ter do zdravstvenih tehnologij za vse sladkorne bolnike v skladu z nacionalnim kontekstom in prednostnimi nalogami;
- (7) okrepijo naj zdravstvene sisteme in visokokakovostno, integrirano in na ljudi osredotočeno primarno zdravstveno varstvo za vse, zdravstvene informacijske sisteme ter ustrezno in dobro usposobljeno in opremljeno zdravstveno delovno silo ob upoštevanju nacionalnega konteksta;
- (8) izboljšajo naj raven preprečevanja in obvladovanja sladkorne bolezni tekom celega življenja z zmanjšanjem dejavnikov tveganja za nastanek sladkorne bolezni, ki jih je mogoče spremeniti in preprečiti, vključno z debelostjo in pomanjkanjem telesne aktivnosti, in z boljšim dostopom do varne, cenovno dostopne, učinkovite in kakovostne diagnostike, zdravil in drugih ustreznih medicinskih izdelkov;
- (9) okrepijo naj spodbujanje zdravja in izboljšajo zdravstveno pismenost, vključno z dostopom do razumljivih in visokokakovostnih, bolnikom prijaznih informacij in izobraževanja;
- (10) okrepijo naj spremljanje in vrednotenje odzivov na sladkorno bolezen s sistemi epidemiološkega nadzora in spremljanja na državni ravni, vključno z anketami, kar je integrirano v obstoječe nacionalne zdravstvene informacijske sisteme, in z določanjem prednostnih področij za raziskovanje sladkorne bolezni;
- (11) nadaljujejo naj s sodelovanjem, v skladu z nacionalno in regionalno zakonodajo in kontekstom, da bi izboljšale raven poročanja o informacijah dobaviteljev glede registriranih zdravil za sladkorno bolezen in drugih ustreznih medicinskih izdelkov.

14. Kot regionalna pisarna SZO za Evropo in IDF Evropa se strinjamo, da bomo podpirali države članice pri pospeševanju napredka, da bi dosegle ali, kjer je ustrezno, presegle globalne cilje glede sladkorne bolezni za leto 2030:
- 80 % sladkornih bolnikov bo diagnosticiranih;
  - 80 % jih bo imelo dobro urejeno glikemijo;
  - 80 % ljudi z diagnosticirano sladkorno boleznijo bo imelo dobro urejen krvni pritisk;
  - 60 % sladkornih bolnikov, starih 40 let in več, bo prejelo statine; in
  - 100 % ljudi s sladkorno boleznijo tipa 1 bo imelo dostop do cenovno dostopnega inzulina in samonadzora glukoze v krvi.
15. Zavedamo se, da je za bistven napredek pomembno vključiti vse ključne deležnike, predvsem sladkorne bolnike, to deklaracijo pa objavljamo prav v tem duhu sodelovanja.